

sem a Magyar Élet mozgalom. [Pedig az induló magból jó néhányan odakerültek, köztük Boldizsár Iván, Szabó Zoltán vagy Faragó Ede. (G. F.)] A Fialat Magyarország meg akarja tartani és meg is tartja önállóságát és függetlenségét...” – hangoztatta a mozgalom sajtója. Elkülönülő öregcserkész létfogosultságukat nemcsak a politikai élet balra és jobbra fordult tényezői, de a cserkészlet számos tagja is kétségbe vonta, túlhaladottnak ítélve munkájukat. Ezért fejtik ki ismét részletesen programjukat, ezért fordul *Teleki Pál* is a közvéleményhez. „A mi feladatunk nem politikai – jelentette ki a senior elnök –, hanem társadalmi, még a politika megítélésében, vagy a politika gyakorlatában is.” Készüljenek: „Ha a kapitány kiált: mindenki menjen a fedélzetre!”

A „fedélzet” pedig maga a társadalom, annak minden szervezetével. 1938–39-ben a mozgalom országos hálózatának építése némi eredményt mutat, 40-ben már a cserkészettel való kapcsolat is rendezettebb, javul a csoportok belső munkája, tájegységenként sajátos arculatot ölt, élményekkel fokozza a tagok összetartását.

Mindez azonban alig változtatott a mozgalom alapvető gyengeségén, szűk ifjúsági bázisán. Az FMSz az értelmiségi ifjúság konzervatív, reformokkal rokonszenvező csoportján kívül – különösen a fővárosban – nem tudott mást megnyerni a mozgalom ügyének. Hiába látták, tudatosították önmagukban ennek veszélyét, helyzetük ettől nem változott. Gyenge vigaszukat így fogalmazták meg 1941 júliusában: „Küzdelem mindig az előretörő vezetőkre vár, ebből a szempontból alig jön számba a tömeg, amely különben... nem is az ifjúsági elitet követi, hanem látszólag nagy többségében

a felnőttek társadalmát... ritka eset, mikor a tömeg az ő természetes vezetőinek, az ifjúsági elitnek gondolatait engedi át saját testén. Ebben van az ifjúsági elit legnagyobb baja: vezérkari tisztek gyűlekezete – a katonák nélkül... Az ifjúsági elitnek önmagában kell megtalálnia az erőt és képességet, hogy saját katonáit megszervezze, így – ami ugyanazt jelenti – ezt a tömeget felemelje a saját szellemiségéhez.” Így szigetelődtek el, így szigetelték el önmagukat a „cserkészlelkületű férfiak”, feladva az oly sokszor hangoztatott társadalmi céljukat, bevallva gyengeségüket éppen akkor, amikor az emberiségnek és a hazának oly nagy szüksége lett volna a munkásság és parasztság tömegeivel, ifjúságával együtt gondolkodó, dolgozó, harcoló értelmiségi társakra. Ennek az ifjúsági humanista indíttatású „elitnek” csüggeteg volta, akcióképtelensége öntudatlanul is erősítette a fasisztus pozícióit.

Magyarságmentés, magyarságvédelem – regöléssel

A munkásifjúságot nem sikerült megnyerni a cserkészletnek, a viszonylag nagyszámú tanonccserkész beszervezése ellenére sem. A parasztifjúságnak – a falu, a tanya ifjúságának – meghódítása még annyira se jutott. Pedig tanácskozásokban, határozatokban, elszánásokban és nekirugaszkodásokban most sem volt hiány. Az eredménytelenség nemcsak csüggesztő, de a kihasználatlan lehetőséget is jelzi. Az V. ker. 1938. április 3-i rendkívüli közgyűlésén állapították meg: „Nálunk van talán erre (ti. a tanyai cserkészetre – G. F.) a legnagyobb szük-

ség, hiszen a rendelkezésre álló adatok szerint az V. ker. területén 14 000 12–14 év közötti négy elemiit végzett és 11 000 15–18 éves fiú van, akiknek intézményes nevelése nincs biztosítva.” A munka indulásáról szóló bejelentést „hatalmas éljenzéssel és tapssal” fogadták a résztvevők. Történni viszont alig történt valami, s azt a keveset is derékba törte az 1939: II. tc. alapján egyeduralomra törő Levente.

És a falucserkészlet? Az OVT 1940. május 8-án kérte az Országos Elnökséget: a falusi cserkészlet megszervezésére, megfelelő vezetők kiképeztetésére, az igényeknek megfelelő program kidolgozására. A szövetség 1941. január 22-én fordult a kerületekhez: „Mivel a falusi cserkészlet ügyét a jövőben fokozott mértékben akarjuk felkarolni, kérjük, hogy február 1-jéig jelentse... mely csapatok foglalkoznak falusi munkával, vagy legalább őrsnyi létszámmal vannak földművelő fiúk.” Az 55–60 000-ból alig akadt 67 (?) – de kettőszáznál semmiképpen sem több – parasztfiú. A meglévők is telepanasszal. „Amely községben sohasem volt ilyen munka, ott az első meghívásra majdnem mind eljönnek – írta 1940 őszén J. I. –, de ez a létszám hamarosan lepad egynéhányra, ill. egypárra. Sőt, a község vezetői és az intelligencia részéről is gúny tárgyává teszik ki magukat s üldözésnek a fiúkat. Nem fogják és akarják megérteni, hogy miért hagytuk oda az ő körüket és a legtrágárabbul veszekedésbe fúló kártyaasztalukat, s ahelyett ezekkel a buta, s ráadásul a legvásottabb, a falu söpredék fiaival töltjük minden szabadidőnket.” Könnyebb volt egyre átgondoltabb és tetszetősebb alapelveket közzétenni, semmint ilyen légkörben rendszeres cserkészmunkát végezni. A falusi intelligenciának az a része,

amely paraszti sorból küzdötte fel magát – ha arasznyit is –, reszketett (szorongott) az esetleges visszasüllyedés lehetőségétől. A népszolgálat demokrata-szocialista értelmezése, vállalása zömétől távol állt, nem ismerte, megvalósulásában kétkelkedett. Ez is egyik lényeges oka a falucserkészlet hamvába holt voltának.

Ha a falucserkészlet nem is mozdult el a holtpontról, a cserkészek falu iránti érdeklődése nem csökkent, inkább tovább növekedett. Az MCsSz és az FMSz a falukutató szociografálást igyekezett szelídíteni, élesen különválasztani a „divatos” – elsősorban forradalmasító célzatú – csoportoktól. Hiába írta dr. Scherer Péter Pál „Így látom én” című munkájában, hogy a népi írók állításai hamisak, s hiába tetszett ez gróf Károlyi Gyulának, hiába biztatott a Vezetők Lapja a magyar falu nyugalma és vagyona feletti őrtállásra, mindez semmit sem javított a magyar falu, a magyar paraszt helyzetén, jövője sem tűnt ettől biztatóbbnak. Anyagi helyzetéről, egészségéről, táplálkozásáról, erkölcséről, szórakozásáról komor jelentések számoltak be.

Szembetalálkoztak ezzel a táborozó cserkészek, a falukutató öregek, s a hatás, amit a tapasztalat váltott ki, többségüket cselekvésre sarkallta. Egy hétgyerekes családot fényképezett le 1939-ben, földkunyhója előtt F. E. A szövetségnek írt levelében ezt fűzte a látványhoz: „Tudom, hogy száz és ezer ilyen eset van, de ha magunk segítenénk, ha a magyar cserkészek összegyűjtenének egy kis vályogházra valót, a cselekvő élet példáját mutatnánk meg sokaknak.” Egyre többen akartak tenni valamit, s az indítékok között különféle társadalmi-politikai elgondolások keveredtek. A sereglők között meg lehetett találni a kommunisták-tól a nyilasokig mindenkit, azonban

a többség görcsösen ragaszkodott egy körvonalazott, de megalapozatlan (vagy csak rendkívül ingatag lábakon álló) harmadik kibontakozási lehetőséghez. Ebben a táborban a cserkészmozgalmon belül sajátos utat jártak be a regösök.

Tudjuk, már eddig is jeles munkát végeztek Ady, Szabó Dezső, Móricz Zsigmond, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Györffy István és követőik, gondolataik, gyakorlatuk terjesztőinek nyomán. Ezek nagy része Karácsony Sándor tanítványa. De jelen van munkájukban a felvidéki Sarlósok és a 30-as évek eleji, cserkészetből indult jeles falukutatók és magyar szociográfusok, falukutatók, mint például Kováts Imre, Szabó Zoltán, Boldizsár Iván, Ortutay Gyula, Erdei Ferenc stb. példája, hatása is. Tevékenységükben jelentős változás következik be a '30-as évek második felében, elsősorban az etnográfia és a népművészet terjesztése irányában. Morvay Péter, a fiatal néprajzkutató, Györffy István munkatársa és tanítványa, az OIB tagja már 1937-ben javasolja, hogy a regösmunkát fejlesszék ki, állítsák az öregcserkész-tevékenység középpontjába. Hivatalos visszhangja csak 1939-ben támadt. A náci Németország terjeszkedése, hazai ágenseik és a volksbundisták növekvő aktivitása újabb ellenlépések megtételére készíteték a Teleki-kormányt. A belső nyugalom biztosítását követelte a feszült nemzetközi helyzet, a háború kirobbanásának veszélye is. Teleki Pál a cserkészetet is igyekezett felhasználni ebben az akcióban. Különösen a regölés mutatkozott célszerű eszköznek.

Egy 1939. február 9-i megbeszélésről készült jegyzőkönyvtöredékben olvasható: „A kegyelmes úr azt a gondolatot veti fel, hogy kíváncsi lenne tavasszal, de főként nyáron 5-6 öregcserkészből álló re-

göscsapattal végigjárni a dunántúli községeket. Naponként 1-1 falu kerülne sorra. Először a magyarok, majd a vegyes anyanyelvűek és végül a németajkúak. Legalább 6-8 csapat kellene, jó énekesek, hordozható hangszerekkel ellátva.”

A kiadások nagyobbik hányadát fizetné, a hiányzót a résztvevők állnák. A terv részletes kidolgozása érdekében 1939. május 9-én regös ülést tartottak. A résztvevők a következő – Dunántúllal kapcsolatos – feladatokat jelölték meg:

- a) a kérdéses helyekre jelentkező csapatok figyelmeztetése,
- b) egyes csapatok irányítása,
- c) „rohamcsapatok” kiképzése,
- d) „végvári cserkészcsapatok” szervezése,
- e) terepfelderítés,
- f) „testvérvárosok” kölcsönös támogatása,
- g) néprajzi térképen való táborhely-kijelölés,
- h) az „egykes” vidékek feldolgozása.

Az országban a következő helyeken (gócpontokon) tartják szükségesnek a munka megindítását: Bakony–Vértes–Duna–könyök vonal, Tolna–Baranya, Léva, Kőszeg vidéke, Sopron környéke, Soltvadkert–Kalocsa környéke, Budapest környéke, Fejér megye, Pázmánd vidéke stb.

A módszerek pedig: erősítés, gátépítés, védőmunka, dal, beszélgetés, tanácsadás, meggyőzés felvilágosítás útján. A „mit csináljunk?” összeírása, kiképzési mód előkészítése, tanyázási helyek ajánlása a kisleánycsapatoknak, őrhelyek (pl. Pápa!) kialakítása. „Karácsony Sándor és hasonlók bevonása”, „falukönyv” kiadása, szövetségi kiadvánnyá. Mindez csak részeként szerepelt egy jóval szélesebb körű „támadásnak”. Morvay Péter – a regösök – céljai 1938–39-ben találko-

tak Teleki Páléval, egy olyan politikai lépéssel, amely komoly veszélyt jelentett, de számíthatott a magyar társadalom többségének egyetértésére. A törekvéseknek ez a véletlen egybeesése kibontakozási lehetőséget adott a regösmozgalomnak, ugyanakkor benne rejtett az esetleges félreecsúszás veszélye is. Az ifjúsági munka nemzetibb tartalommal való megtöltésének programja Teleki Pál politikájának eszközeként léphetett a megvalósulás útjára. Morvay Péter élt a lehetőséggel. A Magyar Cserkészen keresztül kívánt az ifjúsághoz fordulni. A szövetség vezetői, főként Teleki kívánságára hivatkozva, egyetértettek egy cikksorozat megjelentetésével. A mozgalom tagjai így szereztek tudomást a regölés országos méretű kiépítéséről. „Mivel regös-tervem többre irányult, mint egyszerű cikksorozat megírására – írta 1939. június 5-én Morvay Sztrilichnek –, azért kellett először Kolozsváry Bélával érintkezésbe lépnem, hogy a terv megnyerje a ‚hivatalos‘ támogatást. Most, miután Kolozsváry az ügyet magáévá tette s a regös mozgalmat a VTT hivatalos mozgalmává vállalta, közvetlenül működhetünk együtt a cikksorozat ügyében.” Kolozsváry Béla és a HÖK törekvései bizonyos pontokon érintkeztek a Morvayék által szervezett regösökével, de lényegében – főként ami a német–magyar viszony megítélését illeti – különbözött, szemben állt. Ez nem zárta ki az alkalmi és taktikai jellegű együttműködést, jórészt kényszerűségből, de a kölcsönhatás érvényesülését sem. 1940. január 1-jén került az OIB elé Morvay Péter javaslata. Idézzük: „A népi értékek megismerése és felhasználása régi törekvése a magyar cserkésznek. Ez a törekvés a regölésben később határozott formát kapott. A regös munka mindamelllett mind ez ideig

szervezetlenül, csapatonként felaprózva, igen keskeny mederben folyt. A legutóbbi külön-próbaszabályzat módosítás idején megszületett a regös különpróba. Regös különpróbás cserkészünk azonban alig van... Ennek a munkának a tervszerű kiszélesítése, öntudatosabb és erőteljesebb végzése egyrészt új, romantikus nemzeti elemekkel gazdagíthatja cserkészünket, másrészt alkalmasnak látszik arra, hogy egy kialakuló új legénycserkész munkaágnak keretet és tartalmat adjon. Sokban hozzájárulhat a még mindig tapogatódzó öregcserkészmunkának helyes irányba tereléséhez is.” „A regöscserkésznek három célja van:

1. Megismerni, megszeretni és összegyűjteni a magyar népnek azokat az életmódbeli és műveltségbeli kincseit, amelyek az egész magyar műveltségnek értékei, s melyeket a cserkészmunkában is hasznosítani lehet.

2. Népszerűsíteni és terjeszteni a népi műveltség értékeit a falusiak, elsősorban a falusi ifjúság között.”

A szervezkedés elég gyors ütemben folyt. Nem csoda, hiszen a különféle módon kialakult vidéki regösközpontok szívesen dolgoztak együtt. Hozták magukkal múltjukat, a célok sajátos értelmezését, különféle mértékben kifejlesztett képességeiket, módszereiket, népi gyűjtéseiket, dalaikat, táncaikat, verseiket, bábjaikat.

Munka közben született meg a szervezeti forma, a követelményrendszer kerete, amely a fiúk romantikus igényeit figyelembe véve öltött történelmi köntöst. Óhatatlanul felbukkantak magyarkodó túlzások is, de ezek nem befolyásolták a mozgalom egészének törekvéseit. Vezetőknek, főleg a kerületek előadóinak olyanokat szemeltek ki, akik a népi kultúra valamelyik ágát kiválóan ismerték,

esetleg művelték is. A II. kerület elnökségének írta *Éry Emil*: „Virágvölgyi Béla régóta foglalkozik a magyar népdalok terjesztésével a cserkészek között, Lajos Árpád pedig képzett népzene kutató” – őket válasszák regösvezetőnek.

1940 májusában az OVT körlevélben sürgette a regöscsapatok alakítását, s a munka megindításához szakirodalmat is ajánlott. Nyárra már feladatokat kaptak a regöscserkészek. A Magyar Cserkészben térképvázlat mutatta, merre dolgoznak már regöshadak. A lelkes fiatal vezetők rendszeresen beszámolnak elért eredményeikről. Ezek közé tartozott ifjú *Kristó Nagy István*, aki így lelken-dezett Morvay Péternek írt levelében: „A tábor igyekeztünk regösszellemben rendezni: reggeli torna helyett tánctanulás, a táborban egyetlen magyar nóta sem hangzott el, cserkészdal sem, kizárólag népdal... Németh László az Önképzőkör meghívására Vásárhelyen járt, regöshadak javával megbeszélést rögtönöztek a cserkészotthonban... Németh megígérte, hogy a nyáron Vásárhelyre jön, s válogatott regöshadunkkal egy Vásárhelyről szóló könyvet fog összeállítani. Ez lenne csak a szenzáció! Nem mi vetettük fel az ötletet: ő ajánlotta.” A beérkezett jelentések alapján írta Morvay a Fialtal Magyarországban: az ország 35 helységében vannak már regöscserkészek. Eddig 24 regöshad készül a falujárásra. A hadak zöme a legénycserkészek köréből verődött össze. A férficserkészeket eddig csak a sárospataki regöscserkészek és egy-két alakulóban lévő regöshad képviseli. Morvay Péter és Jánosi Sándor ki-kiruc-cant a vidéki hadakhoz tanítani, bátorítani, tapasztalatokat gyűjteni. Ősszel már országos tanácskozás összehívása is szükségessé vált.

A különböző nézetek már az országos

szervezkedés elején összeütköztek, s amikor a mozgalom náciellenes, demokratikus népi-nemzeti karaktere – éppen a vándorlások tapasztalatainak hatására – félreérthetetlenné vált, a vélemények és az utak is eltávolodtak egymástól. A vitázók többsége a mozgalmon belül érvényesítette sajátos elképzelését. A sárospatakiak a fiúknak szánt történelmi romantika formáit érezték idegennek, az erdélyi regölésnek az önbizalom helyreállítását, a helyi népi értékek felmutatását, a magyarság megismertetését tűzték ki hivatalos feladatként. *Bodolay Géza* – a pápaiak képviselője – írta Morvaynak: „A városi regölés meg azért tetszik nekem, mert azt hiszem, mindaddig, amíg a városi is át nem veszi ezeket a hagyományokat, az a látszata munkánknak, hogy a paraszti voltából kivetkőző falusi népet akarjuk visszagyömszölni az elmaradottságba, tehát a városnak kell átélnie és felülről visszaadnia a művelődő falunak a saját szellemi kincseit.” Györffy is hasonlóan ír: „Mások a cserkészeten belüli regölés jelentőségét hangoztatták. A katolikus regöscserkészek elsőrendű feladatát viszont a szórványgondozásban jelölték meg. A központilag irányított, egységes szervezeti keretben működő hadak céljai kisebb-nagyobb mértékben eltértek egymástól, de egyek voltak a teljes magyar népélet megismerésének vágyában és legfőbb módszerüknek, a falujárásnak, regös-vándorlásnak alkalmazásában.”

Hogyan is zajlott a munka? Mit jelent *Jánosi Sándor* visszaemlékezésében ez a mondat: „A regösvándorlások... szakadatlan élmény és felkészüléssorozat volt. – Negatív is természetesen.” A vándorlások területét a kormány útmutatásai és a helyi regösök vállalkozókedve határozta meg. Észak-Erdély, Bácska,

vagy Veszprém–Pápa környéke így került a regősvándorlások középpontjába. Milyenségükről beszéljenek forrásaink. A mezősegi szórványvidékről jelentették: „A főhadiszállás Vajdakamarás. Az utak elképesztően rosszak. Este, vacsora után folyik a készülődés... a regölés maga is megindul. Az egyik sarokban a pápaiak bábszínházársulata próbál, a másokban egy munkácsi regős a kanász- és seprűtáncot tanulja az irigyelt pestiektől, akik mindent tudnak. Középen pedig Juló-bá gyakorolja a mesemondást. A másik teremben Miki-bá a dongót mutatja be... (vannak, akik) jellegzetes táncukat gyakorolják. Tizenegy óra van, mire nyugovóra térünk.”

„A regölések felejthetetlen élményt nyújtottak mind nekünk, mind az ottani magyaroknak. A borbereki regölésen pl. (a ma is tanító nélkül álló iskolában gyűltek össze a falucska magyar családjai) az idősebb férfiak és asszonyok sírva énekeltek velünk a magyar népdalokat” – számolt be téli tábori élményeiről *Morvay Péter*. *Jánosi Sándor* így emlékezik a besztekeri tábor bund-ellenes fellépésére: „Háromnegyed nyolckor a 800 regős nyolc századba osztva a városka más-más körzetéből vidám nótaszóval menetelni kezdett. Meneteltünk hajnali négyig. Az egyik századot Jancsó Miklós vezette, a másikat Elekes Tamás. László Bencsik Sanyi, meg Sárosi Bálint, meg Béres Feri ott rúgták a port a menetelők között. A kapuk alatt dideregtek menetkészen a volksbundisták (Hitler mellett akartak tüntetni – G. F.) a hideg fáklyáikat szorongatva, s várva a maguk jelenetét, ami teljesen elmaradt.” A hódmezővásárhelyi regőshadak a tanyavilágot járták, s főleg néprajzi gyűjtéssel foglalkoztak. A kirándulások során egy-egy kérdés alapos megismerésére törekedtek, a szél-

malmok szerkezetét és jelentőségét vizsgálták. Többen bekapcsolódtak a budapesti Néprajzi Múzeum gyűjtőmunkájába, s a múzeum által kiadott utasítások alapján végeztek néprajzi kutatásokat. „Sajnos nyári terveinket teljesen meghiúsította a cserkészeknek nemzetvédelmi jellegű munkába történt alkalmazása” – panaszolta *Kristó Nagy István*. Ennek ellenére részt vettek országos vándorlásokon. A márciusban rendezett Új Magyar Szellemiség Kiállítás „a népi értékek felfedezését, az igazi honismeret útját és a fiatal magyar írógárda munkásságát mutatta be. Az ősszel pedig átvették a vásárhelyi néprajzi múzeum kezelését. A cserkészcsapatban igyekeznek uralkodóvá tenni a 'Regős rend' által képviselt irányzatot. „Ők szerkesztik a Vásárhelyi Újság 1941. március 30-i cserkész – regős – számát is. A sárközi regősök 10 nap alatt 240 km-t tettek meg gyalog, hátukon felszereléssel. Közben tehetséges fiatalokra bukkantak, sok értelmes fiatalot vonzottak magukhoz, tökéletesedtek módszereik, néprajzi szemléletet, gyűjtési technikát sajátítottak el, népdalgyűjteményük ritka példányokkal gyarapodott, de megtanulták azt is: kik a barátaik, kik az ellenségeik. Elfordultak a sovíniszta-türelmetlen-keresztény „népbarátoktól”, s tudomásul vették, hogy apostolkodó újjászületni vágyásukat az az államhatalom és az a falusi intelligencia jelenti leginkább, amely a problémák megoldását elhárító politika eszközeként akarja felhasználni az ő lelkesedésüket is.

Ezt a lángolást nem lehetett eloltani, *Jánosi Sándor* 1941 ősztől Erdélyben éleszti a tüzet, megszületik az új regőskaté – a Szeredás, és 1942 tavaszán a fővárosi nagyközönség előtt is bemutatják regőstudományukat. A vita ellenére a mozgalom él és dolgozik tovább.

A regösmozgalom fejlődésének új iránya a magyar cserkészmozgalom legtöbbet ígérő hajtása. Nem előzmény nélküli, de kevés kapcsolatot mutat az elmúlt idők regösmunkájával. A magyar szellemi élet legjobbjainak útmutatását követik, akiknek mély és távolba látó gondolatait jórészt Karácsony Sándor tanítványai váltják aprópénzre. A regölés a középosztály fiainak, „városi” cserkészeteivel szemben indult hódító útra, s a cserkészetet általában csak keretnek, lehetőségnek használta fel a fiatalok demokratikus népi-nemzeti nevelésére, összefogására. Bár sokféle cél érdekében kívánták felhasználni, sokféle feladat megoldásába fogott, néhány területen a legjobb eredményeket ébresztette a magyarság jövőjéért aggódókban. Ezért üdvözölte őket táborukban Móricz és Teleki Pál s a „harmadik utas” és baloldali népi írók egész sora. Vonzó formát talált az ország, a nép megismerésére, olyat, ami szolgálatára, védelmezésére és művelésére készített. Erőket összpontosított a külső és belső fasiszta befolyás növelésével szemben, példát, indítást adott a tevőleges ellenállásra, jó néhányuknál az antifasiszta függetlenségi mozgalomban való aktív részvételre. A regösök számának növekedése, pedagógiájuk tökéletesedése, a cserkészcsapatok meghódítására irányuló erőfeszítéseik reményt keltettek a magyar cserkészlet jövőjét illetően. 1942-től különösen nagy szükség volt erre.

A felekezeti összefogásért. Mi történt a Táborkereszt-matinén?

1937-ben a katolikus egyház nagyszabású előkészületeket tett a küszöbönálló „kettős Szent Év” illő megünneplésére. Három fő frontra irányította papjainak, híveinek figyelmét. Fokozta ellenállását a „bolsevista internacionalizmussal”, a „hitlerista hypernacionalizmussal” és a „tunya gondatlansággal” szemben, hiszen az utóbbi a társadalmi bajok elmélyülésével jár, így az első kettő szálláscsinálója. A szívós védekezés és a heves elmentámadás egyaránt szerepelt az egyház „hadművészetében”. A célok és eszközök között kimagasló helyet szántak az ifjúságnak. Az eddiginél is nagyobb erőfeszítéseket óhajtottak tenni a munkás- és főleg a parasztifjúság megnyerésére, a legfiatalabb korosztályok szervezetekbe tömörítésére (Szívgyárda, Testőrség, Kongregáció), egyházközségeken belüli foglalkoztatásukra. A cserkészeten belül pedig a katolikus csapatok (vezetők) közötti összefogás erősítése, a katolikus jellemnevelés elmélyítése, a papi vezetők képzésének fokozása érdekében dolgoznak. Példaként említik a francia katolikus cserkészletet és a hazai Ichthyst. „Minden cserkész munkának csak egy indítóoka, célja van: az evangélium – idézi a reformátusok jelszavát a *Táborkereszt* – ... Tanuljunk tőlük!”

Ezek a törekvések keresztetkelték más felekezetekét, főként a példaként említett reformátusokét, a cserkészletben előretörő katonai vezetőcsoportét, a szövetségét, és érintették a kormányok politikájának fő irányát is. A felekezeti egységes és zárt csapatok kialakítására irányuló tö-